

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

«Міжнародні відносини та зовнішня політика: європейський вимір»

Шифр та назва спеціальності
032 - Історія та археологія

Освітня програма
Історія науки та українознавство

Рівень освіти
Третій освітньо-науковий (доктор філософії)
Семестр
3

Інститут
Навчально-науковий інститут
соціально-гуманітарних технологій
Кафедра
Українознавства, культурології та історії науки
(310)
Тип дисципліни
Вибіркова
Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Телуха Світлана Степанівна

Svitlana.Telukha@khpі.edu.ua

к.і.н., доцент,
доцент кафедри українознавства, культурології та історії науки

Досвід роботи 18 років. Автор понад 60 наукових та навчально-методичних праць.

Детальніше про викладача на сайті кафедри
<https://web.kpi.kharkov.ua/ukin/vikladachi>

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на вивчення історії міжнародних відносин, зовнішньої політики країн Європи, визначення місця і ролі України в системі міжнародних відносин. Вивчення дисципліни передбачає вміння збирати, систематизувати, аналізувати інформацію і використовувати її в практиці сучасного життя. Програма побудована за проблемно-хронологічним принципом, що включає основні міжнародні тенденції періоду після закінчення Другої світової війни і досягає сучасних зовнішньополітичних ініціатив країн Європи. Це дає можливість освітлювати зовнішню політику окремої країни в комплексі політичних, економічних і міжнародних процесів в їх специфіці та взаємодії.

Мета та цілі дисципліни

Метою навчальної дисципліни є здобуття аспірантами фундаментальних знань з історії міжнародних відносин, зовнішньої політики країн Європи та розуміння місця і ролі України у світовій політиці, що допоможе сформулювати бачення сучасних тенденцій в Україні та світі та формуванні громадської позиції.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль - екзамен

Компетентності

K07. Здатність здійснювати історіографічну критику, уміти виявляти необ'єктивну інформацію і неупереджено інтерпретувати зміст досліджуваної літератури.

K08. Володіння основами наукового пошуку історичних джерел та здійснення їхнього аналізу, з врахуванням останніх досягнень у галузі історичного джерелознавства.

K09. Здатність до організації та проведення наукових досліджень відповідно до новітніх тенденцій розвитку історичної науки. Вміння здійснювати наукові дослідження із залученням широкого кола джерел і наукової літератури, сучасних методів дослідження із найактуальніших історичних проблем.

K10. Розуміння основних причинно-наслідкових зв'язків та закономірностей історичного процесу, набуття навичок критичного мислення, вміння систематизувати, узагальнювати та оцінювати отриману інформацію.

K11. Розуміння тенденцій розвитку суспільства і науки на сучасному етапі та їхнього зв'язку з минулим досвідом. Вміння логічно аргументувати і доказово відстоювати власну позицію під час наукової дискусії.

Результати навчання

ПР07. Володіти методологією історіографічної критики, уміти виявляти необ'єктивну інформацію і неупереджено інтерпретувати зміст досліджуваної літератури.

ПР08. Знати та володіти основами наукового пошуку історичних джерел і здійснення їхнього аналізу з врахуванням останніх досягнень у галузі історичного джерелознавства.

ПР09. Демонструвати здатність до організації та проведення наукових досліджень відповідно до новітніх тенденцій розвитку історичної науки, вміти здійснювати наукові дослідження із залученням широкого кола джерел і наукової літератури, сучасних методів дослідження з найбільш актуальних історичних проблем.

ПР10. Розуміти основні причинно-наслідкові зв'язки та закономірності історичного процесу, демонструвати навички критичного мислення, вміння систематизувати, узагальнювати та оцінювати отриману інформацію.

ПР11. Розуміти тенденції розвитку суспільства і науки на сучасному етапі та їхній зв'язок з минулим досвідом. Демонструвати вміння логічно аргументувати і доказово відстоювати власну позицію під час наукової дискусії.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції - 20 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 80 год. Форма оцінювання - екзамен

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Курс є початковим, потребує базових знань роботи з джерелами, вміння аналізувати джерел

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Методи: 1) словесні: опитування, бесіда, дискусія; 2)наочні: презентація, використання відео- та аудіо джерел і матеріалів різноманітних міжнародних сайтів з відкритим доступом 3)практичні: обговорення теорії міжнародних відносин, критика політичних, економічних, соціальних дій країн Європи, виконання індивідуальних творчих завдань. Участь в наукових семінарах, вокшопах з тематики..

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Лекція 1. Вступ до курсу. Поняття міжнародні відносини.

Лекція 2. Світ після Другої світової війни.

Лекція 3. Процес європейської інтеграції.

- Лекція 4. Великобританія і її зовнішня політика в період «холодної війни» і після неї.
Лекція 5. Німецьке питання в міжнародних відносинах.
Лекція 6. Зовнішня політика Франції.
Лекція 7. Зовнішня політика Швеції, Данії, Фінляндії, Норвегії.
Лекція 8. Зовнішня політика Греції, Іспанії, Португалії.
Лекція 9. Зовнішня політика країн Сходу Європи в другій половині ХХ ст.
Лекція 10. Зовнішня політика Італії в другій половині ХХ ст. - початку ХХІ ст.
Лекція 11. Зовнішня політика Польщі.
Лекція 12. Хвилі розширення ЄС.
Лекція 13. Балканські країни: особливості регіону та міжнародні орієнтири.
Лекція 14. Балканські війни: причини, характер, міжнародні наслідки.
Лекція 15. Основні напрямки і проблеми зовнішньої політики країн Бенілюксу.
Лекція 16. ООН: історія, виклики, ризики, дії.
Лекція 17. Зовнішня політика України в перші десятиліття після закінчення Другої світової війни.
Лекція 18. Зовнішня політика України 192000-ті рр.
Лекція 19. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну та реакція світу.
Лекція 20. Сучасна зовнішня політика України.

Теми практичних занять

- Семинар 1. Поняття міжнародні відносини. Становлення міжнародних систем.
Семинар 2. Історичний фундамент світових домовленостей. Міжнародні договори та їх дотримання.
Семинар 3. Закінчення Другої світової війни: міжнародний аспект.
Семинар 4. Міжнародні договори в системі міжнародних відносин другої половини ХХ століття.
Семинар 5. Термінологія, етапи, історія європейської інтеграції.
Семинар 6. Зовнішня політика Великобританії.
Семинар 7. Зовнішня політика США 1945-2000 роки: впливи та особливості.
Семинар 8. Зовнішня політика Німеччини в другій половині ХХ століття.
Семинар 9. Сучасна зовнішня політика Німеччини.
Семинар 10. Зовнішня політика Франції в другій половині ХХ століття.
Семинар 11. Сучасна зовнішня політика Франції. Україно-французькі відносини.
Семинар 12. Зовнішня політика країн Скандинавії.
Семинар 13. Сучасні тенденції зовнішньої політики Греції, Іспанії.
Семинар 14. Створення Організації Варшавського договору: історія та міжнародні наслідки.
Семинар 15. Зовнішня політика Польщі.
Семинар 16. Балкани та світ в другій половині ХХ століття та сьогодні.
Семинар 17. Історія зовнішньої політики України.
Семинар 18. Зовнішньополітичні орієнтири незалежної України.
Семинар 19. Війна Росії на Сході України та повномасштабне вторгнення.
Семинар 20. Сучасна зовнішня політика України..

Теми лабораторних робіт

Лабораторні заняття не передбачені

Самостійна робота

В межах курсу заплановано самостійну роботу, яка пов'язана з підготовкою презентації та її захисту в аудиторії в присутності всіх слухачів курсу. Тривалість презентації 20-25 хвилин. Тематика презентації виконана в вигляді слайдів, що містять історичні особливості розвитку міжнародних відносин, становлення міжнародного статусу обраної країни, особливості розвитку зовнішньої політики країни Європи, в презентації повинен бути присутній українських вектор, що пов'язує різні аспекти діяльності обраної країни та Україну, окреслені основні напрямки зовнішньої політики обраної країни за останні п'ять років, представлені потенційні напрямки міжнародних відносин. Слухачі курсу самостійно обирають країну, яку вони презентують керуючись політичною картою Європи.

Література та навчальні матеріали

Гриценко О. (2019) Декомунізація в Україні як державна політика і як соціокультурне явище. – Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2019. – 320 с. <https://uamoderna.com/biblioteka/hrytsenko-decomunization-book/>

Грубінко, А. В. (2021). Роль Великої Британії у становленні зовнішньої і безпекової політики Європейського Союзу (1990–2019 РР.). Сторінки історії, (52). <https://doi.org/10.20535/2307-5244.52.2021.236237> (Original work published 01, Липень 2021)

Гассельбах К., Позднякова Н. (2023) Зовнішня політика ФРН: що важливіше - цінності чи інтереси <https://www.dw.com/uk/zovnisna-politika-frn-so-vazlivise-cinnosti-ci-interesi/a-65573683>

Зовнішня політика України: опорний конспект лекцій (2022) (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього ступеня бакалавра спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини) / Укладачі: Палінчак М. М., Бокоч В. М., Дір І. Ю., Савка В. Я., Стебляк Д. М., Лешанич М. М. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. 80 с.

Опорний конспект лекцій "Зовнішня політика України" (2020) / Д. Ю. Михайличенко [Електронний ресурс] / Д. Ю. Михайличенко. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7206>.

Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник (2020) / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. – Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. – 328 с.

Інститут світової політики (ІСП). – Режим доступу : <http://iwp.org.ua>. 13. Комітет Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва. – Режим доступу : <http://komzak.rada.gov.ua>.

Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД). – Режим доступу : <http://icps.com.ua>.

Міністерство закордонних справ України. – Режим доступу : <https://mfa.gov.ua>.

Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД). – Режим доступу : <https://niss.gov.ua>.

Рада зовнішньої політики "Українська призма". – Режим доступу : <http://prismua.org>.

Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. – Режим доступу : <https://razumkov.org.ua>.

Foreign Policy Research Institute: Ukraine. – Access mode : <https://www.fpri.org/country/ukraine>.

Royal Institute of International Affairs. Chatham House. – Access mode : <https://www.chathamhouse.org/regions/europe/central-and-eastern-europe>. Методичне

Додаткова література

Аврамчук О. (2021) Мимовільні союзники. Польсько-українська співпраця у межах повоєнних Міжнародних конгресів історичних. <https://uamoderna.com/md/mimovilni-soyuzniki-polsko-ukrainska-spivpraczya-u-mezhax-mizhnarodni-x-kongresiv-istorichnix-nauk-1940-1960/>

Ґраціози А. (2023) Вторгнення Путіна в Україну було актом геноциду в тому сенсі, що це було заперечення існування українського народу. <https://uamoderna.com/backward/andrea-gratsiozi-vtorhnennia-putina-v-ukrainu-bulo-aktom-henotsy-du-v-tomu-sensi-shcho-tse-bulo-zaperechennia-isnuvannia-ukrainskoho-narodu/>

Мельник О. (2023) Друга світова війна як проєкт ідентичності: історія, пам'ять та легітимність. 1945–1985 рр. <https://uamoderna.com/backward/druha-svitova-viy-na-iak-proiekt-identychnosti-istorii-a-pam-iat-ta-lehitymnist-1945-1985-rr-chastyna-2/>

Гриневич В. (2023) Подолання тоталітарного минулого – Частина 1: світовий досвід. <https://uamoderna.com/blogy/vladislav-grinevich/totalitarianism1/>

Гриневич В. (2021) Подолання тоталітарного минулого – Частина 3: Чи був СРСР імперією, а Україна – колонією? <https://uamoderna.com/blogy/vladislav-grinevich/totalitarism-part-3/>

Довгополова О. (2023) Непорозуміння щодо порозуміння. <https://uamoderna.com/blogy/neporozuminnia-shchodo-porozuminnia/>

Долганов П. (2023) Пастки порівнянь: про рашизм, нацизм і Голокост. <https://uamoderna.com/blogy/pastky-porivnian-pro-rashyzm-natsyzm-i-holokost/>

Федушак Н. (2021) «Наші історії неповні одна без одної», – так говорить девіз UJE» <https://uamoderna.com/pdl-min/nataliya-fedushhak-nashi-istorii-nepovni-odna-bez-odnoi-tak-glasit-de-viz-uje/>

What are the priorities for the new UK prime minister? / Chatam House. 2022.

05 Sept. URL: <https://www.chathamhouse.org/2022/09/what-are-priorities-new-uk-prime-minister>

Оборонний союз Австралії, Великої Британії та США, утворений 15 вересня 2021 р.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Екзамен 30%.

Поточне оцінювання (30%), модульна контрольна робота (20%), реферат (20%).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
75-81	Добре	C
64-74	Задовільно	D
60-63	Задовільно	E
35-59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1-34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Аспірант повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис
17 жовтня 2023 р.

Завідувач кафедри
Олена ТВЕРИТНИКОВА

Рисунок
Дата погодження, підпис
17 жовтня 2023 р.

Гарант ОП

Рисунок